

naj skušajo pridobiti še vso okolico Skadarskega Jezera s Skadrom vred. Bojana in Skadarsko Jezero sta po prirodi s Črno Goro spojena in zato pravi pogoj za njen obstanek. Zato priporoča Dr. Schwarz kot bodočo mejo razvodno črto med Drinom in Bojano, t. j. z visoke Prokletije planine (pri Gusinji) navzdol preko gore Sukali in potem naravnost k morju po sredi med izlivom Bojane in Drmja. Albancev naj se Črnogorci pri teh svojih težnjah čisto nič ne straše!

Simon Rutar.

Nove muzikalije.

I.

Missa solemnis in memoriam felicissimi DC annorum regiminis augustissimae ac serenissimae domus Habsburgicae in ducatu Carnioliae curante sanctae Caeciliae pro musica sacra societate in dioecesi Labacensi ad IV voces inaequales cum organo aut comitantibus 2 violinis, viola, violoncello, contrabasso, flauto, 2 clarinettis, fagotto et 2 cornibus [aut ad IV voces tantum, ommissis pausis non obligatis] composuit Antonius Foerster, magister cappellae in ecclesia cathedrali, magister cantus in c. r. scholis mediis nec non in seminariis clericorum et puerorum, director scholae pro musica sacra sanctae Caeciliae. Op. 25. Pret. part. et IV. vocum 1 fl. 80 x. Pret. IV. voc. separat. 80 x, Pret. voc. instrument. 1 fl. 10 x. Labaci. Sumptibus societatis s. Caeciliae.

Typis R. Milic.

To je naslov najnovejši maši g. A. Foersterja. Prava umetnost se kaže v vzdržnosti. Ni dvojiti, da je g. Foerster umetnik v svoji stroki, kakeršnih je le malo; njegove kompozicije cerkvenega zloga so lahke; odlikujejo pa se zaradi gibčnosti glasov, pravilne modulacije in gladke fature. Ker se pri nas pričinja cerkvena glasba še le reformirati, zato je primoran g. Foerster svoje kompozicije podajati v najlažjem zlogu, omejevati svojo bogato fantazijo, a veščak jih vendar visoko ceni. Prav težko sem torej pričakoval od g. Foersterja višjega umotvora, in dasi-ravno bi bil od njega veliko zahteval, vendar smelo trdim, da me je z omenjeno mašo po polnem iznenadil.

Ni moj namen na dolgo in široko ocenjevati to delo, v to svrhu bi moral pisati brošuro, marveč rečem le toliko, da je umotvor prve vrste: jedna najkrasnejših inštrumentalnih maš novejšega časa. Tekst v maši je po polnem liturgično obravnavan, glasba v harmoničnem, melodičnem in kontrapunktičnem obziru visoke vrednosti. Takoj pričetek

„Kyrie“ v pravilnem začetku fuge je tematično tako krasno izveden, da si ga lepšega in veličastnejšega v cerkveni glasbi misliti ne morem. Ta stavek se pričinja v A-moll in prestopa v 3. delu „Kyrie“ v A-dur, kar daje stvari posebno veličastnost. Jednako veličastno se skladatelj v drugih oddelkih maše odlikuje ter svoje misli od stavka do stavka vzvišuje, dokler ne konča s prekrasnim „Dona nobis pacem“. Spremljevanje z orgljami je mojstersko, samostavno postopajoče, inštrumentalni glasovi so vzgledno v cerkvenem duhu, po sicer svojem, a pravem načinu izvedeni. Gledé cerkvene vrednosti te maše trdim tudi jaz besede, katere mi je nedavno Nemeč izustil, ko je slišal g. Foersterja orgljati: „Foerster hat die alten Classiker im kleinsten Finger und spielt sich doch selbst“.

Dasiravno je pa maša izredna (ker je pisana za izredno slovesnost), v kateri se jednako mojstersko družijo lepota z umetnostjo, vendar ni pretežka. Želeti je torej, da bi si jo omislil vsak cerkveni pevski zbor, kateremu je na tem, da ima v svoji zbirki najkrasnejšo mašo, ki je v Slovincih izdana. Cena je glede obširnosti (30 strani partiture brez inštr. glasov), lepe oblike, trdnega papirja in krasnega tiska jako nizka. G. Foersterju pa čestitam, da je podal Slovincem umotvor, čegar visoka vrednost ostane neminljiva.

II.

1. Kranjska z Avstrijo. Slovenska himna v slavo šeststoletne zveze vojvodine Kranjske s presvetlo hišo Habsburško. Uglasbil Anton Foerster. 2. Avstrijska himna. V Ljubljani. Tiskarna Miličeva. Cena 5 kr.

Tak je naslov skladbi, katero je pridejal g. Foerster tudi kot priložilo „Cerk. Glasbeniku“. Mojster se kaže v velicem, kakor v malem. Trdim, da je ta napev g. Foerster vzel prav iz srca Slovincem; torej pravo struno zadel. To pa ni malenkost! Slavni Witt piše, da bi dal za napev, ki bi se mu posrečil v narodnem duhu, svojo najboljšo mašo. Prav zato pa cenim priprosto, a lepo harmonizovano pesen, katero je g. Foerster uglasbil tekstu primerno v nepozabljiv spomin šeststoletne zveze Kranjske z Avstrijo, prav visoko. Izvesti se da napev na pet različnih načinov, vsak se lepo glasi in zatorej bode napev radostno popeval priprost pastirček in tudi omikan pevec. Dopada mi posebno sklep, ki se ne okončava navadno na dominantni s toniko, ampak na sami toniki. Tak sklep znači prav lepo hrepenenje v tekstu izraženo.

Drugi napev, avstrijsko himno Jos. Haydna, je g. Foerster pravilno čveteroglasno harmonizoval. Tako harmonizovane avstrijske himne

smo Slovenci do zdaj pogrešali. Gotovo bode radostno segel vsak pevec po omenjenih napevih, katere lep tisk in močan papir še posebno priporoča.

III.

Šolska mladina o šeststoletnici presvetle cesarske rodovine Habsburške na Kranjskem. (1283—1883.) V Ljubljani, 1883. Natisnil in založil R. Milic. Cena 5 kr.

To je naslov pesnicama, katerima napeva je zložil v muzikalnih krogih dobro poznani skladatelj g. L. Belar za šolsko rabo. Napeva sta zložena dvoglasno, priprosto, šolski mladini primerno. G. skladatelja po drugih njegovih kompozicijah poznam kot vrlega harmonikarja in melodista; torej bi ne bilo primerno soditi ga po teh kratkih napevih. Nekoliko opazk si vendar dovoljujem: 1. V obeh napevih mi ne dopada dolga vrsta terc, katere poleg tega, da jih je preobilno, na nekaterih mestih daleč narazen poskakujejo. Ako si mislimo dvoglasje izvedeno iz čveteroglasja, (kar vsi novejši kontrapunktisti uče in poudarjajo), našli bomo, da cele vrste terc, sekst, sploh jednacij presledkov ne trpi dobro uravnana skladba. 2. Sekstni sklep v prvem napevu nad besedoma „nam Bog“ bi se moral z mišljenim basom *es* v protigibu postaviti; torej $\frac{d}{b}$ ne $\frac{d}{f}$. 3. V drugem napevu me terčni *f* preveč spominja na izvirno septimo, ki bi se morala navzdol peljati, a ne naopak. Ker te malenkosti ne bodo mladih pevcev motile in sta napeva pisana za šolsko rabo v najlažjih presledkih, smem to delce vsacemu slovenskemu učitelju in učencu priporočati.

IV.

Jubelmarsch zur Erinnerung an die allerhöchste Anwesenheit Seiner k. und k. apost. Majestät des Kaisers Franz Josef I. in Krain anlässlich der Jubelfeier der sechshundertjährigen Zugehörigkeit des Landes Krain zur Hausmacht des durchlauchtigsten Kaiserhauses, für das Pianoforte componirt von V i k t o r P a r m a,

Op. 11. Verlag von J. Giontini in Laibach. Preis 80 kr.

Na prvi pogled bi človek mislil, da je imenovani, krasno tiskani in 11 strani broječi „Jubelmarsch“ kak nokturn ali kaj jednacega, ker je postavljen za stopaj v redko rabečem $\frac{12}{8}$ taktu. Ta predsodek pa mine, ako se skladba igra v pravilno postavljenem „allegro marziale“. Radostno pozdravljam to delo g. Parme ter priznavam rad veliko nadarjenost skladateljevo. Omenjati mi je posebej, da je skladba skoz in skoz originalna. Dopada mi zlasti tema v basu na strani 7., ki se potem skozi kompozicijo vleče kakor rudeča nit. Želim, da bi vrli g. skladatelj še mnogo jednacij umotvorov slovenskemu občinstvu podaril. Slovenci, podpirajmo ga!

V.

„Slovenske pesmi“ za sopran, alt, tenor in bas uglasbil Dr Benjamin Ipavec. II. zvezek. Lastnina izdajatelja. Tiskala Engelmann in Mühlberg v Lipsku.

Tako se glasi naslov mičnega zvezka najnovejšega dela poznanega skladatelja in se dobiva po 60 kr. iztis pri lastniku v Gradci (Karl Ludwig Ring, 4). Obseza pa ta zvezek sledeče pesni: I. „Kadar mlado leto“, bes. S. Jenkove, II. „Ne zveni mi“, bes. S. Gregorčičeve, III. „Rožici“, bes. A. Okiškega, IV. „Leži polje ravno“, bes. S. Jenkove in V. „Na savskem bregu“, bes. Andrejčkovega Jožeta.

Nepotrebno se mi skoro zdi priporočati delo slovečega skladatelja, čegar priljubljeni napevi so navduševali že tisoči slovanskih src in se bodo še radostno popevali, dokler bode Slovenec imel pevsko žilo. Da pa smem nekoliko besedij o imenovanih napevih izpregovoriti, zahvaliti se imam za to preprijaznemu, visokoučenemu gospodu skladatelju, ki mi je nedavno skazal čast obiskovanja popotujé po naši divni dolini in mi o tej priliki označene napeve podaril ter dovolil o njih javno izreči svoje mnenje.

Najprej moram pripoznavati, da se g. skladatelj prav resno z muziko bavi in da je v njej veliko glede polifonije napredoval. Trdnega mnenja pa sem, da je pri tem delu vplivala na skladatelja cecilijanska glasba, ker je motive svoje prav jasno, prozorno in mično izvel po pravih polifonije, cerkveni glashi lastne. In to je pravo! Zakaj pa ostanejo madrigali (posvetne pesni) starih klasikov večno lepi? Zato, ker so stari umetniki zmatrali si glasbo kot umetnost, ne pa, kakor igračo — in se po tem ravnali. Z radostnim srcem torej pozdravljam vsak glasbeni umotvor, ki je po pravih harmonije, kontrapunktike in muzikalne estetike uravnan, ne gledé na to, koliko centov izmišljene in domišljevane narodne soli je v njem. Skladatelj, kakeršen je g. dr. B. Ipavec zadene že prav dobro narodni duh, čeprav sem ter tja kacemu glasu večjo gibičnost dá, nego bi si jo želel fantast, kateremu je kontrapunkt zvijanje glasov.

Dasiravno so omenjeni napevi vsega priporočila vredni, moram vendar kot vesten poročevalec opaziti, da mi zlasti v III. napevu ne ugaja množina nerazvezanih septim in tritonov, kateremu klasiki rekajo „diabolus in musica“. G. skladatelju nikakor ne podtikam s to opazko nevednosti, ampak mislim, da hoče s tem ustrezati razvajanemu slovenskemu ušesu.

V svesti sem si, da bode vsak slovenski glasbenik radostno segel po teh napevih, katere razven glasbene vrednosti priporoča tudi lep in jasen tisk.

Danilo Faigelj.

Slovenski glasnik.

Slika pesnika Simona Gregorčiča, katero je po fotografiji v les vrezal Ivan Patočka v Pragi ter natisnila na fin angleški papir „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani, dobiva se po 20 kr. (s pošto po 25 kr.) izvod v omenjeni tiskarni. V okvir dejana bode lepšala vsako slovensko hišo.

Odlikovana pisatelja slovenska. Gospod šolski ravnatelj Andrej Praprotnik, urednik „Učiteljskega Tovariša“, prejel je od presvetlega cesarja zlati križ s krono, in g. c. kr. vadniški učitelj Ivan Tomšič, urednik „Vrtca“, zlati križ. Zaslужnima pisateljema slovenskima čestitamo iz vsega srca na tem odlikovanju.

Miklošič in Hrvati. Poslanica hrvatskemu akademičnemu društvu „Zvonimir“ v Beču. Napisal Matija Murko, t. č. predsednik akad. društva „Slovenija“ na Dunaji. Ponatisneno iz „Slovenskega Naroda“. Natisnila „Narodna Tiskarna; založil Božidar Raič, v Ljubljani 1883, 8, 35 str. — Ta knjižica, katero smo oznanili že v zadnjem listu, dobiva se pri g. župniku B. Raiči pri Sv. Barbari v Halozah (via Ptuj) po 12 kr. izvod.

Plemeniti Preširni. „A Giorgio Preschern negoziante integerrimo che pio e benefico visse anni 75 sino al Di 31 luglio 1847. Grobnica na tržaškem pokopališči ima ta napis, katerega mi je te dni g. Lovro Žvab iz Trsta poslal. (Prim. „Ljub. Zvon“ III, 605.) Fr. Šumi.

G. Bogišič, največji zdanji učenjak v stvarih slovanskih pravnih običajev, pisal je pred nekoliko tedni Slovincu, g. G. Križniku v Motniku iz Pariza: „Poštovani Gospodine! Pred 10—12 danâ primih Vaš rokopis s odgovorima na moj stari naputak. Vaši me odgovori veoma obradovaše jer su oni prvi, koje dobih iz zemalja, u kojima žive Slovenci; primite dakle za Vaš rodoljubni trud moju najiskreniju blagodarnost“.

G. Matevž Vodušek, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani, izdal je astronomično knjigo: *Neue exacte Methode für die Bahnbestimmung der Planeten und Kometen nebst einer neuen Störungstheorie*, Laibach, Ig. v. Kleinmayr und Fed. Bamberg, 1883, 8°, V + 162. Sodbo o njej prepuščamo strokovnjakom. Že poprej je dal prof. Vodušek na svetlo te knjige: *Bestimmung der Zeit, des Meridians und der geographischen Breite eines Ortes, Bestimmung absoluter Höhen und der Declination der Gestirne*. Nach theilweise neuen verbesserten Methoden und Formeln, 1878, 8°, 28 str. — Dalje: *Neue Methode für die Berechnung der Sonnen- und Mondparallaxe aus Planeten-Vorübergängen und Sonnenfinsternissen*, 1879, 8°, 28 str. — Naposled: *Beiträge zur praktischen Astronomie*, 1880, 8, 40 str.

Archiv für Heimatkunde. Zadnje pole I. zvezka tega zgodovinskega zbornika so prišle pred nekoliko tedni na svetlo; obsezajo več zanimivih listin iz l. 1282 in 1283., zgodovinskih drobtin in razprav, izmed katerih omenjamo posebno spis vseučiliškega profesorja dr. Arnolda Luschina: „Siegel und Wappen